

Český jazyk

8. ročník

inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské
a informační gramotnosti

EPIGRAM

procvičení některých čtenářských strategií na publicistickém textu

vl.znak: UM-ČJ

EPIGRAM

CHARAKTERISTIKA: Doplnující hodina literatury v 8. ročníku, obsahově navazuje na učivo o Karlu Havlíčku Borovském. Cílem je procvičit čtenářské strategie (kompetence k řešení problémů), vtisknout žákům znalost toho, co je epigram a event. vzbudit zájem o podobný druh vyjadřování, rozvíjí zejména kompetence komunikativní (rozumění textu, diskuze, tvorba...), k učení (obsah článku je o vzdělávání, tvorbě, škole..), kompetence sociální a personální (spolupráce)

Pomůcky: Pracovní listy s článkem, sešit nebo tužka a papír, event. dostupný internet

Postup:

1) předvídání

Eva Bernardinová: Epigram 2006

žáci jsou seznámeni s nadpisem článku, učitel se ptá podobnými otázkami:

- *O čem si myslíte, že text bude?*
- *Víte, co je to epigram? Znáte některé jeho autory, nějaký z paměti?*
- *Znáte někdo autorku?*

2) rozumění definici, učitel nahlas uvažuje nad smyslem slov, z definice z úvodu článku, „překládá do člověčiny“

- *ve smyslu: já si představuju epigram jako básničku, která bude mít maximálně osm veršů....*

Epigram je krátká reflexivní, didaktická, v novověké literatuře satirická báseň s vtipně vyhrocenou pointou. (Ilustrovaný encyklopedický slovník)

3) společná práce učitele s žáky - přečtení prvního odstavce + porozumění jednotlivým bodům (červeně), nalezení možného zaměření článku – předvídání, o čem bude (zeleně)

- *drobná elegantní zbraň, hrotem humoru jsou metaforická vyjádření, metafora je asi tohle... jak jim rozumíte?*
- *V české literatuře má epigram tradici jakou?*

- *epicentrum* je cizí slovo, kdo ho slyšel, co znamená, co má společného s epigramem?
- po přečtení úvodního odstavce si myslím, že článek bude o: *celostátní studentské soutěži*

Epigram je miniatura ze slov. Může to být i **drobná elegantní zbraň**, když se na člověka valí svět a člověk má strach, že ho zavalí. Posila. Rychle pochopitelný, snadno v paměti udržitelný, s **hrotem humoru**, a tedy i naděje. **V české literatuře má epigram tradici**. Letos byly na knižním veletrhu Svět knihy 2006 vyhlášeny výsledky *celostátní studentské soutěže* o nejlepší epigram na téma Škola. Vymyslela ji paní profesorka Lukelová z Gymnázia Nad Štolou, kde se vytvořilo centrum epigramů z celé republiky... **epicentrum**.

- 4) rychlovyhledávání, samostatné čtení, posuzování formy, porovnávání, učitel pomáhá žákům, připravuje body na tabuli (tučné)
- přečteme si samostatně následující epigramy, najdi společné **téma**, nejlepší epigram, (ne)souhlasíš s nějakým, připomíná ti něco, někoho
 - jakou formu – písmo a dělení autorka používá a proč?

„Stále se jen učíme,/ vykřikovat nesmíme./ Aspoň jeden lehký předmět,/ at' má cenu tady sedět.“// „Stojí viník u stolečku,/ soudce dělá právě tečku.../ Čeština je krásný jazyk –/ králem vět./ Příště se ji radši nauč –/ zase pět.“// „Zde leží chudák mladý student,/ školou zákeřně zabitý./ Odmocnina mu podtrhla nohy,/ skočil naň dějepisný spis,/ chemie mu do žil vpustila jedu/ a zaškrtil ho pravopis.“// „Nač znát a umět element, funkce, plazmu a rovnici stavu?/ Jen abych mohla hrdě nosit svou hranatou hlavu.“// „Žáci vrčí,/ křída skřípá,/ učitelka funí fráze./ Chvilími se člověk cítí/ jako na závodní dráze.“// „Jaký div a jaká sláva,/ učitel zas nepremává./ Baterky jsou věci skvělé,/ když je vyndáš z učitele.“//

5) podrobné **vyhledávání, hledání otázek**, práce ve dvojicích, učitel kontroluje výsledek

- *vypiš všechny postavy z následujícího úryvku, kdo je asi babička, jsou zde zmíněny i skupiny lidí, jak by mohly být nazvány jedním slovem (mládež, studentstvo, i zahraniční)*
- *pokuste se vytvořit alespoň jednu velkou otázku, kterou odstavec může vzbuzovat (velká = vysoký mravní, hodnotový rozměr, zde pravděpodobně o generačním pohledu, smyslu vzdělání)*

Tohle je popis ztraceného mladého času, tak drahocenného. Povzdech a obžaloba. „Učitelé jsou odborníci na chyby, vidí červeně,“ vzdychla si kdysi moje vnučka na základní škole, „ve školce to bylo lepší, bylo tam víc zeleně.“ „*Milá školo!// Už jsem velká,/ syn mi doma vříská.../ Dříve jsem se netěšila/ a teď se mi stýská.*“// Každé ženské zatrne, když si tohle přečte. I babičce zatrnulo. Stesk po škole, dodatečné ocenění školy. Rychleji dospívají a kriticky se vyjadřují k autoritám. Chtějí se vyjadřovat. Smějí se vyjadřovat. Umějí se vyjadřovat. Mohou chodit do školy. Není tomu tak všude. Jsou země, kde „číst“ souvisí těsně se slovem „jíst“ / eat and read /. Jíst a číst! Tam by nebylo vtipné říkat, že při jídle se nečte. Všeobecný názor žáků na školu: K čemu nám to v životě bude? Ztráta času. *Kdybychom tam nemuseli / jaký by byl klid. / Pak by ale republika / měla blbý lid.*// Mně osobně se tento epigram devatenáctileté Hanky Milcové líbil nejvíc. Zahrnuje pocit většiny, ale vidí dál. Má vizi!

6) **zkrácení textu**, vyškrtávání nepodstatného x podtrhávání nejdůležitějšího

- *zkráťte následující text do maximálně tří jednoduchých vět*

Ty epigramy nejsou dílem náhody. Někdo musel mlád'ata vyzvat, někdo se jich musel zeptat na jejich názor. V tomto případě to byla paní profesorka. Dovolala se na školy v celé republice a ty to daly dál. Nápad vyhlásit soutěž o epigram je skvělý. Žáci nepíší rádi dlouhé texty, ani dopisy. Ale jsou

trénování v krátkých mobilových zprávách (SMS). Najít literární formu, která by studenty bavila. Epigram takovou formou je. Paní profesorka je autorkou soutěže a také její realizátorkou. Režisérkou a skrze Obec spisovatelů také uvaděčkou v širší známost. Porota známých autorů vybrala ze dvou stovek studentských epigramů sedm dívek a jednoho mládence. Své bystré básničky četli v Průmyslovém paláci na knižním veletrhu. Také páni porotci četli své epigramy. Setkání se mi líbilo natolik, že jsem se vypravila do gymnázia Nad Štolou. Byl svatý týden a paní profesorka měla na mě čas. Nevěděla jsem, že soutěž trvá už šest let! Paní profesorka se snaží, aby studentské básničky vyšly tiskem. Zatím bez úspěchu.

7) ideové poselství textu, **vyhledávání myšlenky, poselství, apelu**, nejtěžší z otázek – vybranou žáky - zodpoví vlastním usuzováním učitel

- podtrhni v textu část, která se věnuje politickému přesvědčení autorky – shrň ho
- vybízí tě k něčemu?
- jaká myšlenka se zde pojí s mládeží a budoucností?

A přece epigram o hrozbě blbého lidu, nebýt školy... by ozdobil projev každého ministra školství a zvýhodnil pozici ministerstva při dělbě vládního rozpočtu. Zviditelnil by je. *Kdo je dneska bez školy,/ orá s voly na poli.//* Když jsem citovala tento epigram dospívajícímu vnukovi, který nechodí do školy v Praze, odpověděl: „Přemysl byl oráč.“ U vás ve škole ta soutěž nebyla? Soutěž o nejlepší epigram? Byla. Proč ses neúčastnil? S tímhle jménem?!

Letos v zimě jsem padla na hlavu a pěkně jsem si namlela. Na jaře jsem se na výstavě Ekokofór 2006 smála před obrázkem dvou ledních medvědů s tímto textem: *Dva lední medvědi jdou Saharou. Tady to ale muselo klouzat, povídá první medvěd. Proč myslíš? No, že tolik sypali!* Zapomněla jsem jméno autorky, moc mě to mrzí. Pamatuju si, že je z Tasova a je jí třináct let. Děkuji

všem bystrouškám a bystrouškům. Je to velká posila, smět žít bez obav z blbého lidu.

8) **syntéza** – pohled na celý článek + sebehodnocení, samostatná práce do sešitu možno zadat i jako domácí úkol

- *co si myslím o daném textu, změnilo se něco od uvažování nad nadpisem, je epigram to, o čem tento text skutečně je?*
- *bavilo by tě napsat nějaký epigram? zkusíš to?*
- *jak se ti pracovalo, přišel jsi na něco nového?*

Pracovní list - text

Eva Bernardinová: Epigram 2006

Epigram je krátká reflexivní, didaktická, v novověké literatuře satirická báseň s vtipně vyhocenou pointou. (Ilustrovaný encyklopedický slovník)

Epigram je miniatura ze slov. Může to být i drobná elegantní zbraň, když se na člověka valí svět a člověk má strach, že ho zavalí. Posila. Rychle pochopitelný, snadno v paměti udržitelný, s hrotem humoru, a tedy i naděje. V české literatuře má epigram tradici. Letos byly na knižním veletrhu Svět knihy 2006 vyhlášeny výsledky celostátní studentské soutěže o nejlepší epigram na téma Škola. Vymyslela ji paní profesorka Lukelová z Gymnázia Nad Štolou, kde se vytvořilo centrum epigramů z celé republiky... epicentrum.

„Stále se jen učíme,/ vykřikovat nesmíme./ Aspoň jeden lehký předmět,/ ať má cenu tady sedět.“// „Stojí viník u stolečku,/ soudce dělá právě tečku.../ Čeština je krásný jazyk –/ králem vět./ Příště se ji radši nauč –/ zase pět.“// „Zde leží chudák mladý student,/ školou zákeřně zabitý./ Odmocnina mu podtrhla nohy,/ skočil naň dějepisný spis,/ chemie mu do žil vpustila jedu/ a zaškrtil ho pravopis.“// „Nač znát a umět element, funkce, plazmu a rovnici stavu?/ Jen abych mohla hrdě nosit svou hranatou hlavu.“// „Žáci vrčí,/ křída skřípá,/ učitelka funí fráze./ Chvilími se člověk cítí/ jako na závodní dráze.“// „Jaký div a jaká sláva,/ učitel zas nepremává./ Baterky jsou věci skvělé,/ když je vyndáš z učitele.“//

Tohle je popis ztraceného mladého času, tak drahocenného. Povzdech a obžaloba. „Učitelé jsou odborníci na chyby, vidí červeně,“ vzdychla kdysi moje vnučka na základní škole, „ve školce to bylo lepší, bylo tam víc zeleně.“ „Milá školo! Už jsem velká,/ syn mi doma vříská.../ Dříve jsem se netěšila/ a teď se mi stýská.“/ Každé ženské zatrne, když si tohle přečte. I babičce zatrnulo. Stesk po škole, dodatečné ocenění školy. Rychleji dospívají a kriticky se vyjadřují k autoritám. Chtějí se vyjadřovat. Smějí se vyjadřovat. Umějí se vyjadřovat. Mohou chodit do školy. Není tomu tak všude. Jsou země, kde „číst“ souvisí těsně se slovem „jíst“ / eat and read /. Jíst a číst! Tam by nebylo vtipné říkat, že při jídle se nečte. Všeobecný názor žáků na školu: K čemu nám to v životě bude? Ztráta času. *Kdybychom tam nemuseli / jaký by byl klid. / Pak by ale republika / měla blbý lid.*// Mně osobně se tento epigram devatenáctileté Hanky Milcové líbil nejvíc. Zahrnuje pocit většiny, ale vidí dál. Má vizi!

Ty epigramy nejsou dílem náhody. Někdo musel mláďata vyzvat, někdo se jich musel zeptat na jejich názor. V tomto případě to byla paní profesorka. Dovolala se na školy v celé republice a ty to daly dál. Nápad vyhlásit soutěž o epigram je skvělý. Žáci nepíší rádi dlouhé texty, ani dopisy. Ale jsou trénovaní v krátkých mobilových zprávách (SMS). Najít

literární formu, která by studenty bavila. Epigram takovou formou je. Paní profesorka je autorkou soutěže a také její realizátorkou. Režisérkou a skrze Obec spisovatelů také uvaděčkou v širší známost. Porota známých autorů vybrala ze dvou stovek studentských epigramů sedm dívek a jednoho mládence. Své bystré básničky četli v Průmyslovém paláci na knižním veletrhu. Také páni porotci četli své epigramy. Setkání se mi líbilo natolik, že jsem se vypravila do gymnázia Nad Štolou. Byl svatý týden a paní profesorka měla na mě čas. Nevěděla jsem, že soutěž trvá už šest let! Paní profesorka se snaží, aby studentské básničky vyšly tiskem. Zatím bez úspěchu.

A přece epigram o hrozbě blbého lidu, nebýt školy... by ozdobil projev každého ministra školství a zvýhodnil pozici ministerstva při dělbě vládního rozpočtu. Zviditelnil by je. *Kdo je dneska bez školy,/ orá s voly na poli.* Když jsem citovala tento epigram dospívajícímu vnukovi, který nechodí do školy v Praze, odpověděl: „Přemysl byl oráč.“ U vás ve škole ta soutěž nebyla? Soutěž o nejlepší epigram? Byla. Proč ses neúčastnil? S tímhle jménem?!

Letos v zimě jsem padla na hlavu a pěkně jsem si namlela. Na jaře jsem se na výstavě Ekokofór 2006 smála před obrázkem dvou ledních medvědů s tímto textem: *Dva lední medvědi jdou Saharou. Tady to ale muselo klouzat, povídá první medvěd. Proč myslíš? No, že tolik sypali!* Zapomněla jsem jméno autorky, moc mě to mrzí. Pamatuju si, že je z Tasova a je jí třináct let. Děkuji všem bystrouškám a bystrouškům. Je to velká posila, smět žít bez obav z blbého lidu.